

Motion till riksdagen 2020/21:217

av **Lars Thomsson (C)**

Rättssäkerhet vid demenssjukdom

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att på lämpligt sätt ge Socialstyrelsen i uppdrag att ge konkreta exempel på godtagbara lösningar för att skapa såväl rättssäkerhet som säkerhet vad gäller liv och hälsa för den som drabbats av demenssjukdom, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Med befolkningens ökande livslängd får allt fler någon form av demens. En del vårdas av anhöriga eller hemtjänsten, en del i så kallat särskilt boende. Socialstyrelsen har gett ut anvisningar om hur vården ska skötas.

En besvärlig målkonflikt är mellan den dementes frihet och den dementes behov av trygghet, säkerhet och värdighet. Den pågående pandemin har gjort denna frågeställning ännu mera aktuell.

Tidigare rutiner med stora tvångsinslag har dessbättre avskaffats. Men pendeln har svängt långt åt andra hållet. Nu gäller att anhöriga och personal endast får ingripa i akuta situationer, t ex då en dement person ger sig ut tunnklädd i snön eller ger sig ut i tung trafik. Inga förebyggande åtgärder får vidtas.

Socialstyrelsen har därmed lagt mycket stor vikt vid den enskildes självbestämmanderätt. Det är bra. Men grundlagens bestämmelser i 1 kap. 2 § RF om den enskildes värdighet behöver också beaktas. Den demenssjuke behöver skyddas från att råka ut för skador, behöver skyddas från att bli utnyttjad av andra och behöver förhindras från att skada andra t ex genom trafikolyckor. I praktiken måste man ofta ha förebyggande åtgärder.

Personalens villkor behöver också uppmärksammas. Helt utan förebyggande åtgärder ställs den inför övermäktiga krav. För det allra mesta tillämpas kodlås, ibland i kombination med att koden finns utskriven på dosan. Vid de inspektioner som görs accepteras kodlås som den normala lösningen. Det ställer målkonflikten och Socialstyrelsens anvisningar i blyxtbelysning. En förbjuden åtgärd godtas som normal.

Socialstyrelsen har noga angivit vad en verksamhet inte får göra, men lämnat åt boendena och deras personal att lösa problemen. Enligt Socialstyrelsen går det inte att skriva heltäckande anvisningar. Så kan det vara, men då behövs i stället godtagbara exempel på lösningar som fungerar i praktiken. Socialstyrelsen har visat ett exempel från Västerås, Klockarekärlekens äldreboende, där man gjort flera omtänksamma förbättringar samt tagit bort kodlåsen. Men vad som inte framgår av Socialstyrelsens redovisning är att man i stället satt in geofencing med GPS-armband på de boende. Detta anser Socialstyrelsen vara otillåtet.

I kommande regleringsbrev, eller på annat lämpligt sätt, bör därför Socialstyrelsen få i uppdrag att komplettera anvisningarna med ett antal konkreta exempel på enligt Socialstyrelsen godtagbara lösningar.

Lars Thomsson (C)